

različne migracijske študije, poskuša kritično opozoriti na različne koncepte, poglede, pristope in metode, ki spremljajo migracijsko raziskovanje. Številni primeri, tako mednarodnih kot notranjih migracij, gibanja prebivalstva v razvitem svetu kot v državah v razvoju, kvalitativnih kot kvantitativnih pristopov itd. tako nikoli ne stojijo sami zase, ampak so predstavljeni v nekem širšem problemskem okvirju.

Knjiga, ki sicer v večji meri črpa iz anglosaške geografske literature, je lahko zelo dober učbenik za vse, ne samo za geografe, ki se podajajo v migracijske vode, kot tudi uporaben priročnik za tiste, ki v migracijskih vodah že nekaj časa tako ali drugače plavajo.

Ima pa, kot večina knjig podobnega »formata«, vsaj eno pomanjkljivost: po še tako pikolovskem seciranju in načrtnem uskladičenju besedila v možganskih celicah kaj hitro lahko nasedemo utvari, da, o la la, o migracijah pa že kar nekaj, veliko vemo. Ne nasedite »stvari« zato, ker z njo ne boste prav daleč odpotovali.

Jernej Mlekuž

Bad adn: Jean Vodaine, Tolminski muzej & Pilonova galerija v Ajdovščini (ur. Irene Mislej), 2002, 75 str.

Kdo je Jean Vodaine? Bolj znan umetniškimi in izseljenskim krogom kot širši slovenski javnosti in celo kot Vitez umetnosti in književnosti bolj francoskim krogom kot v rodni Sloveniji. Je pesnik in prevajalec ter izdajatelj, tiskar in ilustrator, marsikdaj pa se pri njem vse te dejavnosti prepletajo med seboj. Popolnoma neznan pa le ni, saj so o njem pisali v Primorskem dnevniku (1964), Marijan Tršar v Naših razgledih (1968), Božidar Borko v Le livre slovène, Tit Dobršek v Delu (1969) in drugi; dobil je svoje mesto v Enciklopediji Slovenije (2000) in že pred tem tudi v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu (1982), podobno kot njegov »francoski« rojak, skladatelj in trombonist Vinko Globokar, ki je medijsko bolj poznan. Šele v zadnjem desetletju bolj »odkrivamo« slovenske intelektualce po svetu, zlasti tiste, ki so bili bolj ali manj »nezanimivi« za slovensko (politično) javnost ali pa so bili stiki omejeni na osebno raven. Ni pa bila vedno kriva ideološka nestrpnost, ampak mnogokrat le malomarnost, pomanjkanje interesa, samozadovoljnost ali odrivanje na rob našega vedenja v duhu, saj gre za ljudi, ki živijo v tujini in večina ne zna niti slovenskega jezika. Mislim, da se tovrstna gledanja rušijo, čeprav z nekoliko premajhno vnemo. Žal.

Ob razstavi Vladimirja Kaučiča (Jeana Vodaina) je izšla ilustrativno bogata publikacija - oblikoval jo je Ranko Novak -, ki nam poleg francosko in slovensko pisanih razmišljanj izčrpno predstavi Vladimirja (Frédérica) Kaučiča; ta se je s starši kot triletni

otrok preselil v Francijo, kjer živi še danes. Besede dobrodošlice mu je izrekel Silvester Gaberšček (Dobrodošlica namesto uvoda/La bienvenue au lieu de la preface), o njegovih slikarsko-pesniških umetninah piše mag. Petra Černe Oven (Črkoslovje kot orodje poezije/La typographie, instrument de poésie), o prijateljstvu med Pilonom in Vodainom dr. Irene Mislej (Pilon in Vodain, ustvarjalno prijateljstvo/Pilon et Vodaine, une amitié créatrice) in o Vodainovi vrnitvi Joe Ryezko (Vodaine spet doma/Vodaine est de retour), nakar dobi besedo sam Vodaine (Tu in tam. Odlomki iz Popotnikov solsticija/A bâtons rompus. Extraits des Passagers di solstice). Na koncu se lahko sprehodimo skozi njegovo dosedanje življenje (Življenjepis/Biographie), seznanimo pa se tudi s pregledom njegovih del, ki se nahajajo v Sloveniji (Bibliografija del v Sloveniji/Bibliographie des oeuvres en Slovénie) in jih hranijo Pilonova galerija v Ajdovščini, Tolminski muzej v Tolminu ter Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Gre za dela, ki jih je ustvaril kot avtor in prevajalec, izdajatelj, tiskar in ilustrator. Čisto na koncu je dodan izbor bibliografije o Vodainu.

Vodainovo umetniško in literarno ustvarjalnost prepuščam v oceno poznavalcem, omenim naj le moto, ki ga je izbrala Petra Černe Oven za uvod v svoj prispevek, ki povedno izraža njegovo delo: »Das Wort und das Bild sind eins. Maler und Dichter gehören zusammen!« (Hugo Ball, Flucht aus der Zeit, 13. 6. 1916). V nadaljevanju bi rad nanizal le nekaj misli o njegovi življenjski poti oziroma spominih na očetov začetek v Franciji. Starši so se po njegovem mnenju izselili iz takratne Julijske Benečije (Tolminske) zaradi ekonomskih in političnih razlogov, saj so očeta silili, da vstopi v fašistično stranko, da bi lahko obdržal svojo delavnico. To je bilo leta 1924. Kot številni drugi Slovenci se je odločil za pot v tujino, prišel v departma Moselle, kjer je sprva delal v rudnikih Algrange, nakar je šel »na svoje« in delal kot čevljar. Tudi Vodaine se je po končani katoliški ljudski šole izučil za čevljarja. V Basse-Yutz, kjer so najeli hišo, so se z ljudmi sporazumevali v nemščini (starši so konec koncev hodili v ljudsko šolo v Avstriji), mati je znala tudi italijansko, doma pa so govorili slovensko. Ker pa so Poljaki verjetno predstavljali večino tamkajšnjih priseljencev, so tudi Kaučičevi postali »Poljaki«, kar je bila oznaka za vse tujce, ki je že kmalu dobila pejorativni pomen. Kot otroka ga je jezikovno oblikovala otroška družba, kjer je osvojil znanje »alzaščine« oziroma mešanice, kakršno so pač govorili v Loreni, in šele z vstopom v ljudsko šolo se je srečal s francoščino, ki ga je, če prav razumem njegove spomine, pritegnila, če ne takrat, pa pozneje. Večinoma se je naučil sam. Znanje jezika okolja, v katerem živiš, je pomembno za vsakogar, ki želi ustvarjalno delati v njem. Zapisal je: »V Franciji se nikoli nisem počutil kot tujec. In to iz dobrega razloga: vstopil sem v svet francoskega jezika« (str. 48). Osvojitev francoščine je bila za mladega Kaučiča vstopnica za njegovo delo v prihodnje, ki se je mnogokrat srečevalo s kruto realnostjo. Tako je delal kot nekvalificirani delavec v železarni v Thionvilleu (1951-53), na železnici (1956), bil poškodovan na delu (1960), kasneje je predaval na Šoli za lepe in uporabne umetnosti v Metzu (1972-75). Nemalo je bilo slovenskih umetnikov v tujini, ki so morali svoje delo za preživetje uskladiti z umetniškimi željami, marsikdaj tudi na škodo umetniškega delovanja in načrtov. Izpostavimo še prijateljstvo med Pilonom in Vodainom. Povezovali

sta ju poezija in njena upodobitev in nedvomno tudi bližina rojstnih krajev, kjer se čuti topli vpliv sredozemskega sveta, najbolj pa seveda umetniški interesi.

In kaj pomeni »bad adn« v naslovu publikacije? To pomeni »Bodi nekdo!« v tolminskem narečju. Gre za besede njegove matere. To je prenesel tudi v svoj francoski priimek Vodaine (z zamenjavo črke »b« v »v«). Skratka, nedvomno je Vladimir Kaučič kljub številnim težavam in nerazumevanjem uspel, kar dokazuje tudi predstavljena publikacija.

Marjan Drnovšek